

2. Іванова В.В. Креативний підхід до навчання як засіб формування креативної особистості майбутнього вчителя / В.В. Іванова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/Znpkhist/2011_4/11ivvomv.pdf (Портал Наукова періодика).

3. Комашко Н.В. Використання комп'ютерної графіки у підготовці майбутніх фахівців образотворчого мистецтва / Н.В. Комашко // Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. Пед. науки . – 2009. – Вип. 142. – С. 58-60.

4. Общая психология: словарь / под ред. А. В. Петровского. – М., 2005. – 495 с.

5. Овчаров С.М. Розвиток креативності майбутніх учителів інформатики в процесі виконання індивідуальних завдань / С.М. Овчаров // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 55. Педагогічні науки. – 2011. – С. 75-78.

6. Петухова Л.Є. Особливості імплементації ІКТ у навчально-виховний процес вищої школи [Електронний ресурс] / Л.Є.Петухова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – № 4. – Ресурс доступу до журналу: <http://www.ime.edu-ua.net/em8/emg.html>.

Діденко Н.М.

аспірант,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА В СИСТЕМІ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Профілізація навчання на сучасному етапі створює оптимальні умови для розкриття природних задатків школярів, інтересу до майбутньої професійної діяльності, створення власної освітньої системи.

Метою профільного навчання української мови (філологічний напрям, профіль – українська філологія) є формування інтелектуально розвиненої, морально досконалої, національно свідомої, духовно багатого мовної особистості, яка вільно володіє виражальними засобами сучасної української літературної мови, її стилями, різновидами, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо), відзначається готовністю до подальшого професійно-орієнтованого навчання, спроможна самостійно визначати цілі самонавчання, самовиховання й саморозвитку та діяльнісно їх реалізовувати [5, с. 3-5].

За загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти вивчення мови має базуватися на потребах, мотиваціях, характеристиках і ресурсах учнів, тобто індивідуальний підхід стає пріоритетним. Такий принцип навчання цілком прослідковується в позакласній роботі, що має стати додатковим ресурсом поглибленого вивчення у профільних класах [1, с. 24].

В умовах профільного навчання ефективність розвитку комунікативних умінь інтелектуально розвиненої особистості на профільному рівні залежить від цілеспрямованого пошуку шляхів удосконалення організації рідномовної освіти. Позакласна робота цілком може слугувати вагомим чинником підвищення знань з рідної мови.

Для удосконалення методики викладання української мови у профільних філологічних класах вважаємо доцільним організувати позакласну роботу, наповнену професійною орієнтацією: упровадження інноваційних форм і методів, залучення різних додаткових ресурсів освітньої системи.

Основними джерелами дослідження стали наукові праці сучасних лінгводидактів А. Богуш, О. Горошкіної, О. Кучерук, С. Карамана, О. Караман, Н. Дикої, З. Бакум, М. Вашуленка, Г. Шелехової, А. Никітіної, Н. Голуб, М. Жовтобрюха, Л. Мацько, М. Пентилюк, Р. Дружененко, О. Потапенка та ін.

Недостатньо висвітленими в українській лінгводидактиці залишаються питання, які стосуються організації позакласної роботи в профільних класах, зокрема її змісту, форм, методів.

Важливе значення для наукового пошуку мають положення викладені в Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти, Концепції профільного навчання в старшій школі, Національної доктрини розвитку освіти, а також вимогах нормативних документів МОН України, Міжнародної організації співробітництва й розвитку освіти, Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що етап становлення позакласної роботи припадає на кінець XIX століття. У післяреволюційний період позашкільну і позакласну роботу включено в державну систему народної освіти. Вона набуває широкого розвитку, в школах здійснюються численні масово-політичні і культурно-освітні заходи, створено різноманітні учнівські гуртки, студії, майстерні, дитячі творчі колективи. Позакласна робота доповнює роботу школи щодо всебічного виховання дітей та підготовки їх до практичної діяльності. Основними формами роботи стають масова (лекції, доповіді, вечори, ранки, екскурсії, ігри), суспільно корисна праця, гурткова робота, індивідуальні заняття дітей з окремих видів мистецтва, спорту [6, с. 302].

Сучасна лінгводидактика позакласну роботу з української мови визначає, як спеціальні цілеспрямовані мовні заняття з учнями, що відбуваються в позаурочний час. Зміст таких занять часто виходить за межі програми з метою поглиблення знань, умінь і навичок з предмета, розвитку пізнавальної активності, творчих здібностей, забезпечення виховної спрямованості предмета. Зміст позакласної роботи складають загальні відомості про мову, питання з лексики, фразеології, стилістики, ознайомлення з науково-популярною лінгвістичною літературою, довідковими лексикографічними виданнями, відомостями про видатних мовознавців, ознайомлення з сучасною мовною ситуацією в Україні [4, с. 102-103].

На сучасному етапі важливим стає не тільки вибір форм, методів та прийомів організації позакласної роботи у профільних філологічних класах, а й уміле, методично обґрунтоване поєднання з програмним вивченням мови.

Загалом під позакласною роботою з української мови більшість дослідників розуміють спеціальні позаурочні заходи, які організуються на добровільній основі і слугують додатковим ресурсом поглиблення і вдосконалення знань, здобутих на уроці. Позакласна робота з української мови

має бути наповнена пізнавальним змістом, розкривати красу і багатство мови, формувати особистість, розвивати патріотичні почуття.

Позакласна робота ґрунтується на загальнодидактичних принципах: індивідуалізації навчання, науковості, наочності, активності і свідомості, систематичності, послідовності, доступності, емоційності, творчості, добровільності.

Застосування дидактичних принципів у процесі профільного навчання з української мови має певні особливості. Наприклад, принцип індивідуалізації набуває пріоритетності, оскільки надає більшої можливості у виборі способів, прийомів, враховуючи запити учня.

Принцип добровільності передбачає участь школяра виключно на добровільній основі.

Принцип реалізації міжпредметних зв'язків спонукає до творчості як учнів, так і вчителя. Багато мовних фактів можна пояснити за допомогою залучення знань з біології, історії, музики, літератури, усної народної творчості та ін.

Культурологічний принцип забезпечує формування соціокультурної компетенції – сукупності знань про духовну й матеріальну культури, стереотипи мовленнєвого спілкування [2, с. 369–372].

Становлення і розвиток системи позакласних форм навчання пов'язане з розвитком суспільних функцій мови, потреб сучасного часу в комунікаційних вміннях. Позакласне навчання має власну проблематику, зміст і лінгводидактичну специфіку. Зміст виховного і освітнього компонентів визначається специфікою форм навчання, реальними комунікативними потребами, урахуванням диференційованих соціально-особистісних інтересів. Тісний зв'язок уроків і позакласних занять дасть можливість глибоко засвоїти матеріал, активізувати самостійність, реалізувати принцип індивідуального навчання [3, с. 55-57].

Поряд із традиційними формами позакласної роботи (систематичними та епізодичними) прийнято використовувати різноманітні інноваційні форми роботи.

Організація процесу викладання української мови у профільних класах вимагає створення нової системи позакласних занять на науковій основі, на відмуну від традиційної, яка проводилася епізодично і безсистемно. В умовах профільного навчання формування комунікативних умінь залежить від цілеспрямованого пошуку шляхів удосконалення організації позакласної роботи.

Список використаних джерел:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання доктор пед. наук проф. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / Колектив авторів за редакцією М. І. Пентилюк: М. І. Пентилюк, С. О. Караман, О. В. Караман, О. М. Горошкіна, З. П. Бакум, М. М. Барахнян, І. В. Гайдаєнко, А. Г. Галетова, Т. В. Коршун, А. В. Нікітіна, Т. Г. Окуневич, О. М. Решитилова. – К.: Ленвіт, 2009. – С. 399.

3. Позакласна робота з рідної мови в школі / Упоряд. К. Ю. Голобородько. – Х.: Вид. група «Основа», 2005. – 144 с. (Б-ка журн. «Вивчаємо українську мову та літературу»; Вип. 2 (15)).
4. Словник-довідник з української лінгводидактики: Навчальний посібник / Кол. авторів за ред. М.Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2003. – С. 149.
5. Українська мова. 10–11 класи. Програма для профільного навчання учнів ЗНЗ. Філологічний напрям, профіль – українська філологія. Профільний рівень / Укладачі: Л. І. Мацько, О. М. Семенов – К.: Грамота, 2011. – С. 74.
6. Українська радянська енциклопедія. Т II. – К.: УРЕ, 1963. – С. 302.

Иванова Т.И.

старший преподаватель;

Лобкова И.В.

ассистент,

*Восточнoукраинский национальный университет
имени Владимира Даля*

ФОРМЫ И МЕТОДЫ ПРОВЕДЕНИЯ ЛЕКЦИОННО-СЕМИНАРСКИХ ЗАНЯТИЙ

Высшая школа как социальный институт призвана давать студентам прочные знания основ науки, вырабатывать навыки и умения, применять их на практике и в дальнейшей жизни. Решение этой социальной задачи непосредственно связано с совершенствованием форм, методов и средств обучения.

В высшем учебном заведении при устном изложении учебного материала в основном используются словесные методы обучения. Среди них важное место занимает вузовская лекция. Лекция выступает в качестве ведущего звена всего курса обучения и представляет собой способ изложения объемного теоретического материала, обеспечивающий целостность и законченность его восприятия студентами. Лекция должна давать систематизированные основы научных знаний по дисциплине, раскрывать состояние и перспективы развития соответствующей области науки и техники, концентрировать внимание обучающихся на наиболее сложных, узловых вопросах, стимулировать их активную познавательную деятельность и способствовать формированию творческого мышления. Однако, традиционная вузовская лекция имеет ряд недостатков, которые обусловлены следующим:

1. Лекция приучает к пассивному восприятию чужих мнений, тормозит самостоятельное мышление обучающихся.
2. Лекция отбивает стремление к самостоятельным занятиям.
3. Лекции нужны, если нет учебников или их мало.
4. Одни слушатели успевают осмыслить, другие – только механически записать слова лектора. Это противоречит принципу индивидуализации обучения.